

CAMINS AMB ENCANT I SALUDABLES

Pujada al castell i monestir d'Escornalbou des de Duesaigües i tornada per l'Argentera (Baix Camp)

El conjunt monumental i els boscos des de l'ermita de Santa Bàrbara.

El bosc mediterrani, l'antiga fortalesa romana convertida en monestir medieval i, posteriorment, en residència d'un diplomàtic romàntic i il·lustrat o la mateixa forma cònica del turó, donen a l'entorn un sabor màgic i de misteri.

1.- Dades bàsiques

- ✚ L'itinerari travessa al començament i al final terres en regadiu, i boscos mediterranis. Longitud d'uns 9 Km
- ✚ Diferència de desnivell: 340 m (altura màxima de 650 m s.n.m. a l'ermita de Santa Bàrbara)
- ✚ Dificultat: poca, però s'ha tenir cura a la baixada fins a l'Argentera en alguns trams
- ✚ Paisatge: el bosc i el conjunt monumental. Sota, la plana del Baix Camp. Al fons, la Mediterrània.

2.- Valors històrics i naturals

El conjunt, a més de disposar d'un patrimoni molt valuós a nivell cultural, té una riquesa natural important: paisatge, geologia (arenisca vermella, coves, balmes, ...), botànica (gran biodiversitat, amb predomini de l'alzina, però hi ha també pi negre i roig, alzina surera, junt a espècies protegides com el boix-grèvol) i fauna (existència de rapinyaires, etc.). Els boscos van ser declarats el 2006 *Foret d'Utilitat Pública* per la Generalitat.

El valor com a talaia i proximitat a les mines de plata de l'Argentera podrien haver motivat que els romans hi bastessin una fortalesa. Després van arribar sarraïns, frares agustins, guerrillers antiborbons, soldats de Napoleó, carlins, etc.

Compta amb una superfície d'uns 100 Ha als termes de Riudecanyes (bàsicament), Vilanova d'Escornalbou i l'Argentera.

Es tracta d'una propietat pública (espai natural i edificacions històriques) compartida i gestionada coordinadament per la Generalitat i la Diputació de Tarragona i amb la col·laboració dels 3 ajuntaments.

A nivell ambiental, els seus objectius són:

- ❑ Reduir el risc d'incendis forestals
- ❑ Millorar l'entorn paisatgístic i la lluita contra l'erosió
- ❑ Fomentar la biodiversitat i la millora de la massa forestal
- ❑ Regular l'accés públic
- ❑ Facilitar a la societat el coneixement dels patrimonis natural i cultural.

El conjunt va fou adquirit al començament del segle XX pel diplomàtic i historiador reusenc Eduard Toda, el qual va salvar de la ruïna el castell i el monestir, tot reconstruint-los de forma lliure i seguint l'estètica neogòtica d'aquests anys. Avui es poden visitar els elements més notables del conjunt històric: l'església romànica (s. XII-XIII), les restes de la sala capitular i del claustre o l'ermita de santa Bàrbara, així com la casa del Sr. Toda, curiosament restituïda avui i que permet observar com era una casa senyorial en aquella època, dotada, a més, d'una notable biblioteca.

Des dels arcs del claustre i, en especial, des de l'ermita de Santa Bàrbara (l'antiga talaia romana), situada al cim del turó, es pot gaudir d'una de les millors vistes de les comarques de Tarragona.

3. - L'itinerari

S'arriba per la carretera T-313 des de Montbrió del Camp. Uns pocs Km després de Riudecanyes i el seu embassament, a l'esquerra es troba Duesaigües.

L'itinerari puja per una pista que surt a l'inici d'aquest poble (una senyal indica Escornalbou) fins la carretera que accedeix a l'antic castell-monestir. És recomana la seva visita (guiada) i el vídeo.

Des de l'esquerra de l'aparcament que hi ha al peu del castell, es baixa pel camí empedrat que comunicava amb l'Argentera. Es tracta d'un dels camins històrics més rellevants d'aquesta part de Catalunya. A l'arribar a les primeres cases d'aquest pintoresc poble del Baix Camp (val la pena visitar-lo), s'agafa el camí carreter que porta pel marge dret del *Barranc Reial*, altra vegada, a Duesaigües.

Com fet curiós de l'Argentera cal destacar la construcció, sota la direcció de l'enginyer Eduard Maristany, del túnel de ferrocarril de l'Argentera, de més de 4 km de llargada, per la companyia *Madrid-Zaragoza-Alicante* ('MZA'). L'obra, començada el 1883 i inaugurada el 1890, fou el túnel més llarg de la península ibèrica fins el 1957, any en què s'inaugurà la nova línia ferroviària, ja de la *Renfe*, de Zamora a Galícia. Fou una important obra d'enginyeria a la seva època, tant que Alfons XIII concedí el títol de Marquès de l'Argentera a Eduard Maristany. El principi de la línia es troba, encara, a l'estació de França a Barcelona, a l'avinguda dedicada a aquest marquès. La llargada del túnel era un perill per als treballadors de les màquines de vapor, que duïen posades mascaretes per poder creuar, sense perill, aquest llarg túnel.

4. - Bibliografia

- ❑ *Els Boscs del Castell d'Escornalbou, descobreix-los!* Diputació de Tarragona
- ❑ Pàgines web dels ajuntaments de l'Argentera i Duesaigües, i del castell-monestir d'Escornalbou
- ❑ *Senderisme Costa Daurada*. Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona
- ❑ Cartografia: Mapa comarcal del Baix Camp. Escala: 1/50.000. Institut Cartogràfic de Catalunya.

Sabies què ...? Eduard Toda durant la seva estada a la Sardenya com a cònsol va descobrir-hi la pervivència del català i va escriure alguns llibres sobre aquest fet, i que va dedicar els últims anys de la seva vida a la reconstrucció del monestir de Poblet, ara Patrimoni de la Humanitat.

Gabriel Sanz

(Col·legi d'Enginyers Agrònoms de Catalunya. Tarragona. Activitats culturals i ambientals 2011).